

نہور افغانستان نوین

وارتار گریگوریان

علی عالمی کرمانی

ناشر: محمد ابراهیم شریعتی افغانستانی

تهران، ۱۳۸۸

Gregorian, Vartan	گریگوریان، وارتان	سرشناسه
	ظهور افغانستان نوین / وارتان گریگوریان: [مترجم] علی عالمی کرمانی.	عنوان و نام پدیدآور
	تهران: محمدابراهیم شریعتی افغانستانی، ۱۳۸۸.	مشخصات نشر
	۷۱۰ ص: مصور، عکس.	مشخصات ظاهری
	۱۷۰۰۰۰ ریال: 6-4485-04-964-978	شابک
	فپا.	وضعیت فهرست نویسی
The Emergence of Modern Afghanistan; Politics of Reform and Modernization, 1880-1946, 1969.	عنوان اصلی:	یادداشت
	کتابنامه: ص. ۶۱۳-۶۷۸.	یادداشت
	نماینه.	یادداشت
	افغانستان - تاریخ.	موضوع
	عالمی کرمانی، علی، ۱۳۴۰ - مترجم.	شناسه افزوده
	DS ۳۶۱ / ۹ ظ ۳۶ گ ۱۳۸۸	رده بندی کنگره
	۹۵۴/۰۰۸	رده بندی دیویی
	۱۸۸۷۸۸۳	شماره کتابشناسی ملی

■ ناشر: محمدابراهیم شریعتی افغانستانی

- ظهور افغانستان نوین
- نویسنده: وارتان گریگوریان
- مترجم: علی عالمی گرماني
- طرح جلد: یانم الزسام
- حروفچینی و صفحه آرایی: حروفچینی هُما (امید سیند کاظمی)
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف نگار
- نوبت چاپ: چاپ اول، زمستان ۱۳۸۸
- شمارگان: ۳۰۰۰ جلد
- قیمت: ۱۷۰۰۰ تومان
- نشانی: تهران، خیابان سمیه، بین چهارراه دکتر مفتاح و خیابان رامسر، پلاک ۱۱۸، طبقه سوم، واحد ۶
- تلفن: ۸۸۳۰۰۲۴۵ فاکس: ۸۸۸۱۱۰۵۳
- کابل، چوک دهبوری، چهارراه شهید، کتابفروشی مؤسسه انتشارات عرفان
- تلفن: ۷۹۹۳۴۹۷۲۷ - ۰۰۹۳
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۴-۴۴۸۵-۶
- ISBN: 978-964-04-4485-6
- ketaberfan@yahoo.com
- حق چاپ در ایران و افغانستان برای ناشر محفوظ است
- مراکز پخش در ایران:
- تهران: خیابان حافظ، چهارراه کالج، کوچه بامشاد، پخش کتاب پکتا
- قم، خیابان ارم، پاساژ قدس، کتابفروشی رسول اکرم (ع)
- تلفن: ۸۸۹۴۰۳۰۳
- تلفن: ۷۷۴۳۷۲۰ - ۰۲۵۱

فهرست

۱۱	□ مقدمه مترجم.....
۱۳	□ دیباچه.....
۱۴	تبصره درباره‌ی نویسه‌گردانی و تاریخ.....
۱۷	□ مقدمه.....
۲۵	فصل یک. میراث مشکل.....
۲۸	زمینه‌ی تاریخی.....
۳۴	حمله‌ی مغول.....
۳۶	متجاوزان ترک و تأثیر ایران شیعه‌مذهب.....
۳۹	تغییرات راههای تجارتی.....
۴۳	فصل دو. عوامل تفرقه‌انگیز: اختلاف نژادی، فرقه‌گرایی، و بافت اجتماعی.....
۴۳	افغانها.....
۵۱	تاجیکها.....
۵۲	هزاره‌ها.....
۵۴	اقلیت‌های ترک: ازبکها، ترکمنها و قزلباشها.....
۵۵	اقلیت‌های دیگر.....
۵۷	گوناهگونی مذهبی.....
۵۹	قوم‌گرایی افغان.....
۶۳	تلاشهای اولیه برای تشکیل یک حکومت افغانی.....
۶۷	پادشاهی درانی.....
۷۵	فصل سه. افغانستان در افول: اصلاحات دوست‌محمد و شیرعلی.....
۸۳	تجارت و پیمانهای خارجی افغانستان.....
۸۵	اقلیت‌های جهانی.....

۹۲.....	مسافران و مبلغان اروپایی.....
۹۶.....	وضع فرهنگ و تحصیل.....
۱۰۱.....	صعود دوست محمد.....
۱۰۵.....	تحکیم اقتدار دوست محمدخان.....
۱۱۵.....	شیرعلی و آغاز یک افغانستان نوین.....
۱۲۱.....	فصل چهار. امپریالیسم اروپایی و جنگهای آنگلو-افغان.....
۱۲۵.....	باز شدن فضای جدیدی از کشمکش.....
۱۳۰.....	اولین جنگ آنگلو-افغان.....
۱۳۳.....	اهداف روسیه.....
۱۳۷.....	سیاست عدم مداخله‌ی بریتانیا.....
۱۴۱.....	تجدید ستیزه‌جویی رقابت آنگلو-روسیه.....
۱۴۴.....	پیروزی سیاست رو به جلو در انگلستان.....
۱۴۹.....	آزمایش دوباره‌ی سیاست بریتانیا.....
۱۵۳.....	تصور افغانها از اروپا.....
۱۶۰.....	نفوذ امپریالیسم اروپایی.....
۱۶۵.....	فصل پنج. عبدالرحمان‌خان: از دولت‌ستیزی تا سلطنت مطلقه.....
۱۶۹.....	در هم کوبیدن مخالفت قبیله‌ای.....
۱۷۰.....	اصلاحات اداری.....
۱۷۳.....	اصلاحات قانونی و اجتماعی.....
۱۷۷.....	ارتش جدید.....
۱۷۹.....	اصلاحات اقتصادی.....
۱۸۶.....	برنامه‌ی اجتماعی امیر.....
۱۹۱.....	سیاستهای اصلاحی.....
۱۹۶.....	برنامه‌ی سیاسی امیر.....
۱۹۸.....	تأثیر دیورند.....
۲۰۰.....	عبدالرحمان: یک ارزیابی.....
۲۰۵.....	فصل شش. محمود طرزی و "سراج الاخبار".....
۲۰۷.....	زوال افغانستان: تشخیص یک نوگرا.....
۲۱۰.....	سازگاری تجددگرایی با اسلام.....
۲۱۳.....	دوباره‌ی اهمیت تحصیل و دیگر جنبه‌های تجددخواهی.....
۲۱۸.....	ناسیونالیسم: هم‌پیمان نوگرایی.....
۲۲۰.....	پان اسلام‌یسم و پان آسیایسم.....
۲۲۲.....	تأثیر سراج الاخبار.....
۲۲۷.....	فصل هفت. حبیب‌الله‌خان: در جست‌وجوی مطلق‌نگری و تجددخواهی.....

اصلاحات نظامی و اجرایی.....	۲۲۹
اصلاحات در آموزش.....	۲۳۲
اصلاحات در صحت عامه.....	۲۳۶
آغاز صنعت مدرن.....	۲۳۹
توسعه در ارتباطات.....	۲۴۲
توسعه‌ی تجارت.....	۲۴۵
اصلاحات اجتماعی.....	۲۴۹
عوامل بازدارنده‌ی نوگرایی.....	۲۵۳
فصل هشت. خیزش ناسیونالیسم افغان.....	۲۵۹
نفوذ ژاپن.....	۲۶۲
تأثیر حوادث سیاسی بیرون از افغانستان.....	۲۶۴
پان اسلامیم.....	۲۶۷
جنگ اول جهانی.....	۲۷۰
تأثیر اندیشه‌ی اسلامی و ناآرامی زمان جنگ.....	۲۷۳
هیأت نمایندگی ترک-آلمانی در افغانستان.....	۲۷۵
انقلاب ۱۹۱۷ روسیه.....	۲۷۸
فصل نه. امان‌الله‌خان، قهرمان بدفرجام نوگرایی.....	۲۸۳
روابط خارجی امان‌الله.....	۲۸۸
امان‌الله و پان اسلامیم.....	۲۹۲
اصلاحات در آموزش.....	۲۹۷
مطبوعات افغان.....	۳۰۴
بهداشت عمومی و ارتباطات.....	۳۰۶
اصلاحات قانونی و اداری.....	۳۰۷
اصلاحات نظامی و اقتصادی.....	۳۱۲
شورش خوست.....	۳۱۶
سفر بزرگ.....	۳۱۷
برنامه‌ی اصلاحی دوم امان‌الله.....	۳۲۰
امان‌الله و تشکیلات مذهبی.....	۳۲۳
سقوط امان‌الله.....	۳۲۶
فصل ده. بچه‌سقاو [حبیب‌الله کلکانی]، امیر عیار.....	۳۴۱
عکس‌العمل قدرتهای بزرگ.....	۳۴۴
مشکلات فزاینده‌ی بچه‌سقاو.....	۳۴۷
نادرخان.....	۳۴۸
سقوط بچه‌سقاو.....	۳۵۲

۳۵۵.....	معضل یک جانشین.....
۳۵۹.....	شکاف در اردوگاه نواندیشان.....
۳۶۳.....	فصل یازده. نادرشاه: از هرج و مرج تا تجدّدخواهی.....
۳۶۷.....	تجدید سازمان کردن ارتش.....
۳۶۹.....	تجدید سازمان اداری و قضایی.....
۳۷۱.....	قانون اساسی ۱۹۳۱.....
۳۸۰.....	آموزش.....
۳۸۴.....	مطبوعات، ارتباطات، و بهداشت عمومی.....
۳۸۷.....	اقتصاد افغانستان.....
۳۹۵.....	فصل دوازده. نادرشاه: سیاست خارجی.....
۳۹۷.....	جنبش سرخ جامه‌ها.....
۴۰۱.....	بریتانیا، شوروی [سابق] و عکس‌العمل افغانستان.....
۴۰۵.....	نادر و قبایل مرزی.....
۴۰۷.....	روابط با اتحاد جماهیر شوروی و کشورهای اسلامی.....
۴۱۱.....	روابط با اروپا و ایالات متحده‌ی آمریکا.....
۴۱۶.....	پایان حکومت نادر.....
۴۱۸.....	بعضی پی‌آمدها.....
۴۲۱.....	فصل سیزده. هاشم‌خان: ناسیونالیسم و اصلاح طلبی آرام.....
۴۳۱.....	سیاست اعمال‌شده در آموزش و پرورش.....
۴۳۴.....	دست‌یافته‌ها در آموزش و پرورش.....
۴۳۹.....	فعالیت‌های فرهنگی.....
۴۴۴.....	سیاست‌های اقتصادی.....
۴۵۱.....	توسعه تجارت.....
۴۵۵.....	اصلاحات نظامی و اداری.....
۴۶۱.....	فصل چهارده. هاشم‌خان: سیاست خارجی.....
۴۶۵.....	روابط با غرب.....
۴۷۰.....	مشکلات سیاسی در جنگ دوم جهانی.....
۴۷۸.....	تأثیر اقتصادی جنگ جهانی دوم.....
۴۸۱.....	نتیجه.....
۴۹۹.....	□ ضمیمه‌ها.....
۴۹۹.....	ضمیمه الف. پولهای رایج افغانستان.....
۵۰۲.....	ضمیمه ب. اوزان و اندازه‌گیرها در افغانستان.....

۵۰۵.....	توضیحات
۶۱۳.....	کتاب‌شناسی
۶۱۳.....	الف. کتاب‌نامه‌ها
۶۱۶.....	ب. آثار و مقالات اولیه و ثانویه
۶۸۲.....	ج. آثار مرجع
۶۸۳.....	د. روزنامه‌ها و مجلات
۶۸۷.....	☐ فهرست راهنما

مقدمه مترجم

کتابی که در اختیار دارید (ظهور افغانستان نوین)، بررسی تحولات افغانستان از سال ۱۹۴۶-۱۸۳۲ م (زمان به قدرت رسیدن ظاهرشاه) را پوشش می‌دهد. این کتاب شامل یک دیباچه، یک مقدمه، ۱۴ فصل و بخش توضیحات است. این کتاب را نویسنده‌ی چیره‌دست، وارثان گریگورین، به زبان انگلیسی در چند دهه قبل به رشته تحریر درآورده است، ولی تاکنون به زبان فارسی ترجمه نشده است.

نویسنده در فصلهای این کتاب به ترتیب، تحولات و فراز و نشیبهای افغانستان را در طی این مدت به کاوش گرفته است. بنابراین؛

- فصل یک کتاب، به معرفی افغانستان و قلمرو و سرحدات آن، با عنوان میراث مشکل اختصاص یافته است.
- فصل دوم آن به بافت اجتماعی، اقوام ساکن در افغانستان و مذاهب رایج در میان آنها پرداخته است.
- فصل سوم ظهور افغانستان نوین به اصلاحات لرزانی که توسط دوست محمدخان و شیرعلی خان صورت گرفت، اختصاص یافته است.
- در فصل چهارم، به معاهدات همسایه غربی افغانستان با بریتانیای کبیر، جنگهای انگلو-افغان و موضع روسیه در آن گیرودارها، اشاره شده است.
- فصل پنجم را دولت‌ستیزیها و در نهایت سلطنت مطلقه‌ی عبدالرحمان شکل می‌دهد.
- فصل ششم را اصلاحات بنیادی محمود طرزی و کار فرهنگی ماندگار او (سراج الاخبار) بنیان می‌بخشد.
- در فصل هفتم به تردیدهای مطلق‌نگری و تجدّدخواهی حبیب‌الله نگریسته شده است.
- نویسنده در فصل هشتم، خیزش ملی‌گرایی افغان را، به تحلیل گرفته است.
- مؤلف در فصل نهم کتاب، به جنبش نوگرایی سرگردان امان‌الله اشاره دارد و عنوان فرجام بد را به این جنبش می‌دهد.

- فصل دهم، کودتای یچم سقاو را به بحث گرفته است. مؤلف، نقطه نظرات خود را حتی با تعبیرات نگارشی هم که شده، نشان داده است، در همین فصل نویسنده به سقوط امیر حبیب‌الله و به قدرت رسیدن نادرخان نیز پرداخته است.
- به فصل یازدهم، نویسنده عنوان «نادرشاه: از هرج و مرج تا تجدّد انتخابی» را داده است، در این فصل مسائلی که در زمان حاکمیت نادرشاه در کشور به وجود آمد بیان شده است.
- فصل دوازدهم به سیاست خارجی نادرشاه اختصاص یافته است.
- در فصل سیزدهم، نویسنده به شخصیت هاشم خان پرداخته و اوضاع سیاسی و اقتصادی کشور را در این زمان به بحث گرفته است.
- نویسنده به فصل چهاردهم، عنوان «هاشم خان: سیاست خارجی» را داده است و بیشتر به این مقوله پرداخته است.

توضیحات (کتاب‌شناسی و پی‌نوشتها و اسامی اعلام)، بخش دیگری از این اثر تحقیقی را تشکیل می‌دهد که نزدیک به نیمی از صفحات کتاب را به خود اختصاص داده است. لازم به یادآوری است: این سومین اثر ترجمه‌شده‌ی مترجم است که آقای محمدابراهیم شریعتی (مسئول محترم نشر عرفان) زحمت چاپ و نشر آن را متقبل می‌شود؛ از این رو از نام‌برده تشکر و سپاسگزاری می‌گردد.

همچنین لازم است خاطرنشان گردد که ضمن اهداف جانبی از ترجمه این کتاب، موارد ذیل از انگیزه‌های اصلی این کار برای مترجم بوده است:

۱. خدمت به هموطنانی که با زبان انگلیسی آشنایی ندارند.
 ۲. کم‌نظیر بودن اثر مؤلف در دوره و زمانی که به شدت با قلت منابع روبه‌رو بوده است.
- خوانندگان عزیز توجه خواهند داشت که مترجم تلاش کرده است تا امانت‌داری را در ترجمه‌ی این متن رعایت کند. حتی در مورد صفحه‌آرایی متن برگردان‌شده (که به خاطر مشغله‌های مترجم و کوتاهی او در خصوص توضیحات حضوری بعضی مسائل فنی به ناشر، زمان زیادی را دربر گرفت)، معیار متن اصلی قرار داده شده است. مثلاً، پاورقیها در دو بخش در متن اصلی مشخص شده است: یکی با ستاره که عنوان پاورقی را در عرف نشر به خود اختصاص داده است؛ دیگری با عدد که در آخر کتاب آمده و در زیر مجموعه‌ی پی‌نوشتها قرار گرفته است. پی‌نوشت‌های هر فصل با ذکر شماره فصل به صورت جداگانه آرایش یافته است. در مورد کتابنامه هم، همان ترتیب متن انگلیسی رعایت شده است؛ یعنی، معیار تقدّم و تأخر، الفبای انگلیسی می‌باشد.

کتاب حاضر در تاریخ ۱۳۸۲/۶/۱۲ به زبان دری برگردانده شده بود، ولی به زور طبع آراسته نگردید. اکنون که این فرصت به دست آمده، مزه‌ای است برای محققان و هموطنان افغانستانی.

علی عالمی کرمانی

کرمان - ۱۳۸۲/۶/۱۲